

Jerzy Cieřlik, Edward Stawasz

Krzysztof B. Matusiak : organizator, badacz innowacji i przedsiębiorczości

Ekonomiczne Problemy Usług nr 121, 13-26

2015

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Jerzy Cieślik***Edward Stawasz******KRZYSZTOF B. MATUSIAK –
ORGANIZATOR, BADACZ INNOWACJI I PRZEDSIĘBIORCZOŚCI¹****Streszczenie**

Artykuł przedstawia dorobek naukowy Krzysztofa B. Matusiaka, pracownika Instytutu Ekonomii Uniwersytetu Łódzkiego. W 1988 roku otrzymał dyplom magistra i zaczął pracować na Wydziale Ekonomii Uniwersytetu Łódzkiego. Znalazienie się w akademickim kręgu ekonomistów stało się dla niego źródłem inspiracji do poszerzania wiedzy w dziedzinie innowacji. Po obronie rozprawy doktorskiej w 1994 roku zaczął poświęcać czas członkostwu w Stowarzyszeniu Organizatorów Ośrodków Innowacji i Przedsiębiorczości w Polsce, które założył wraz z grupą entuzjastów w celu stworzenia platformy do wymiany doświadczeń. Jest nie tylko autorem i współautorem ponad 140 publikacji, ale także inicjatorem prac nad słownikiem terminów dotyczących innowacji i transferu technologii i jego redaktorem. Słownik ten stał się metodologiczną podstawą studiów w dziedzinie innowacji. W uznaniu dorobku naukowego otrzymał profesurę na Uniwersytecie Łódzkim w 2012 roku.

Słowa kluczowe: innowacje, przedsiębiorczość, polityka innowacyjna

* Jerzy Cieślik, dr hab. prof. ALK, Centrum Przedsiębiorczości Akademii Leona Koźmińskiego, e-mail: cieslik@kozminski.edu.pl

** Edward Stawasz, dr hab. prof. UŁ, Uniwersytet Łódzki, Wydział Zarządzania, e-mail: stawasz@uni.lodz.pl

¹ Niniejszy artykuł stanowi fragment większego opracowania, *Krzysztof B. Matusiak, idee i pasje*, red. J. Guliński, M. Mażewska, SOOIPP, Poznań 2013.

Wprowadzenie

Krzysztof B. Matusiak zmarł w 2012 roku, w wieku 49 lat, a więc w momencie, gdy w życiu naukowca następuje pełen rozkwit zdolności twórczych. Jednak pomimo przedwczesnej śmierci tego Autora pozostawiony przez niego dorobek naukowy jest bardzo bogaty i zróżnicowany. O skali jego aktywności świadczy imponująca liczba ponad 140 publikacji (w tym obcojęzycznych), kilkanaście projektów naukowo-badawczych, a także kilkadziesiąt analiz i ekspertyz o charakterze wdrożeniowym.

Na tak duże zaangażowanie badawcze złożyło się wiele czynników. Po pierwsze, Krzysztof B. Matusiak bardzo wcześnie rozpoczął działalność naukową, bo już na drugim roku studiów w Uniwersytecie Łódzkim. Następnie dokonał trafnego, z punktu widzenia dokonującej się w latach 90. XX wieku transformacji ustrojowej, wyboru tematu rozprawy doktorskiej, a mianowicie zajął się problematyką wspierania procesów innowacyjnych. Pracę doktorską napisał i obronił w stosunkowo krótkim czasie i jako młody doktor był znakomicie przygotowany do rozwijania badań w kluczowych dla polskiej gospodarki obszarach, takich jak stymulowanie innowacji czy intensyfikacja współpracy między uczelniami a biznesem. Niebagatelne znaczenie miał również udział w życiu naukowym dominującego wówczas w kraju łódzkiego środowiska ekonomicznego – każdy jego uczestnik mógł czerpać z niego inspiracje i miał możliwość zapoznać się z najnowszymi trendami, pomysłami i rozwiązaniami, a z drugiej strony środowisko to stawiało przed nim bardzo wysokie wymagania i wyzwania.

Monografia *Budowa powiązań nauki z biznesem w gospodarce opartej na wiedzy* autorstwa K.B. Matusiaka była podstawą do wszczęcia mu przewodu habilitacyjnego w Kolegium Nauk o Przedsiębiorstwie Szkoły Głównej Handlowej w dniu 20 stycznia 2011 roku. Na podstawie uchwały Rady Kolegium Nauk o Przedsiębiorstwie SGH o nadaniu tytułu naukowego doktora habilitowanego Senat Uniwersytetu Łódzkiego podjął uchwałę, w następstwie której rektor powołał K.B. Matusiaka na stanowisko profesora nadzwyczajnego tej uczelni z dniem 1 lipca 2012 roku.

1. Systemy wsparcia w zakresie przedsiębiorczości i innowacyjności

Pojedyncze inicjatywy instytucjonalnego wspierania innowacji i przedsiębiorczości zostały podjęte w naszym kraju już w latach 1990–1991, a więc w początkowej fazie transformacji ustrojowej. Jako młody asystent K.B. Matusiak

zetknął się z tą problematyką w kontekście wysoko rozwiniętej gospodarki Niemiec w trakcie staży naukowych, jakie odbył w Uniwersytecie Ruhr w Bochum w latach 1990–1991 i 1993. Po obronie doktoratu był więc dobrze przygotowany do zainicjowania badań nad kształtującym się dopiero systemem wsparcia innowacji i przedsiębiorczości w Polsce. Związanie się ze środowiskiem osób podejmujących różnorodne inicjatywy na tym polu, zrzeszonych w powołanym do życia w 1992 roku Stowarzyszeniu Organizatorów Ośrodków Innowacji i Przedsiębiorczości w Polsce (SOOIPP), stanowiło dobrą do tego okazję. Już na wstępnym etapie funkcjonowania władze SOOIPP podjęły inicjatywę wydawania cyklicznych raportów na temat rozwoju instytucjonalnego wsparcia innowacji i przedsiębiorczości w Polsce. Pierwszy raport pod redakcją prof. M. Fic został opublikowany w 1994 roku. K.B. Matusiak był jego współautorem, natomiast już od drugiego wydania przejął funkcję redaktora, wdrażając w życie nowy format Raportu SOOIPP, oparty na silnym komponentie badawczym.

Łącznie w latach 1995–2010 ukazało się pod jego redakcją osiem analitycznych Raportów SOOIPP. Był głównym redaktorem pięciu z nich, a w pozostałych współredaktorem oraz autorem najważniejszych rozdziałów. Już w pierwszej edycji zadbano, by uzupełnić dane od początku okresu transformacji, czyli od 1990 roku. Dzięki zainicjowanym przez K.B. Matusiaka systematycznym badaniom, przy zachowaniu jednolitego systemu gromadzenia danych, dysponujemy wyjątkowym zbiorem informacji, pozwalającym na analizę długofalowych trendów w dziedzinie instytucjonalnych form wspierania innowacji i przedsiębiorczości w Polsce.

Z czasem kolejne edycje raportów rozrastały się, gdyż oprócz przedstawienia ogólnych tendencji pojawiły się odrębne rozdziały poświęcone poszczególnym rodzajom instytucji wsparcia (parki technologiczne, inkubatory, centra transferu technologii itp.). Nic więc dziwnego, że raporty analityczne SOOIPP stały się głównym źródłem danych, chętnie wykorzystywanym przez magistrantów, doktorantów, autorów artykułów (zarówno naukowych, jak i publicystycznych), ale także w analizach przeprowadzanych na zlecenie różnych agend rządowych.

Równoległe z badaniami nad instytucjonalnymi formami wsparcia innowacji i przedsiębiorczości w Polsce K.B. Matusiak uważnie obserwował nowe zjawiska i tendencje w tej dziedzinie w wysoko rozwiniętych krajach Europy (Niemcy, Francja, Wielka Brytania). Interesował się także procesem kształtowania europejskiego systemu wsparcia, którego podstawą był wieloletni program reform strukturalnych przyjęty na szczycie przywódców państw UE w 2000 roku, popularnie określany jako Strategia Lizbońska.

Powyższe tendencje i procesy były analizowane przez badaczy głównie w kontekście ewolucji polityki gospodarczej. W obszernej, liczącej 427 stron monografii, opublikowanej w 2006 roku⁴, podjął ambitne wyzwanie umieszczenia wspomnianej problematyki na gruncie teorii przedsiębiorczości i szerszego kontekstu ewolucji systemu gospodarki rynkowej. W pierwszej części monografii zaprezentował aktualny dorobek teoretyczny, jak również ewolucję poglądów na temat zmieniającej się roli przedsiębiorców i przedsiębiorczości w kolejnych etapach rozwoju systemu gospodarki rynkowej. Przedstawił także dorobek teoretyczny w zakresie mikroekonomicznych procesów zakładania i rozwoju nowych firm. Tak gruntowna analiza teoretyczna pozwoliła na pokazanie szerszego kontekstu ewolucji systemu wsparcia innowacji i przedsiębiorczości na świecie i w Polsce.

2. Przedsiębiorczość innowacyjna – zarządzanie procesami innowacyjnymi i transfer technologii

Problematyka przedsiębiorczości innowacyjnej była kolejnym nurtem w jego dorobku naukowym po 1994 roku. Miała dla niego charakter *stricte* naukowy i przejawiała się w realizacji sześciu projektów naukowo-badawczych o charakterze krajowym, uczelnianym lub katedralnym. Były to projekty zespołowe ze znaczącym udziałem merytorycznym i organizacyjnym/kierowniczym K.B. Matusiaka i dotyczyły szeroko rozumianej przedsiębiorczości innowacyjnej – kolejnej pasji zawodowej tego autora.

W tym okresie powstał zespół osób, które potrafiły efektywnie współpracować przy realizacji kolejnych inicjatyw badawczych, projektowych i eksperckich, stając się z czasem uznanymi w kraju specjalistami z zakresu przedsiębiorczości, innowacji, transferu i komercjalizacji technologii oraz rozwoju regionalnego i lokalnego. Bez aktywnego udziału K.B. Matusiaka, jego entuzjazmu i zaangażowania, czasu i energii, zdolności do przekonywania i tworzenia atmosfery współpracy, kształtowanie dojrzałego zespołu trwałoby z pewnością znacznie dłużej i byłoby mniej efektywne.

Dwa z tych projektów są szczególnie warte odnotowania. Chodzi o projekty, którymi kierował K.B. Matusiak, a które finansowane były ze środków Komitetu Badań Naukowych. Pierwszy z nich *Adaptacja nowoczesnych form transferu*

⁴ K.B. Matusiak, *Rozwój systemów wsparcia przedsiębiorczości. Przesłanki, polityka, instytucje*, ITE, Radom–Łódź 2006.

i komercjalizacji technologii, pobudzania przedsiębiorczości i procesów innowacyjnych realizowany był w latach 1996–1998. W jego ramach dokonano oceny możliwości adaptacji w polskich warunkach rozwiązań instytucjonalnych stymulujących rozwój przedsiębiorczości innowacyjnej uprzednio sprawdzonych w wysoko rozwiniętych krajach. Zakres prowadzonych prac obejmował szerokie spektrum zagadnień z pogranicza teorii i praktyki przedsiębiorczości i innowacji w kontekście stymulowania procesów rozwojowych. Warte podkreślenia jest nowoczesne ujęcie i omówienie światowych i krajowych tendencji we wspieraniu innowacji, przedsiębiorczości i transferu technologii oraz zaproponowana po raz pierwszy definicja i klasyfikacja sfery ośrodków innowacji i przedsiębiorczości, która stosowana będzie później w krajowej literaturze ekonomicznej. Sformułowane wówczas pojęcie „ośrodki innowacji i przedsiębiorczości” nadało znaczenie systematyzujące dla różnego typu wyodrębnionych organizacyjnie jednostek działających na rzecz rozwoju przedsiębiorczości i poprawy konkurencyjności, a za ich podstawową cechę uznano niekomercyjny charakter podejmowanych działań. Sfera ośrodków innowacji i przedsiębiorczości ze względu na realizowane funkcje, strukturę i posiadane zasoby została podzielona na trzy grupy: ośrodki szkoleniowo-doradcze, lokalne fundusze pożyczkowe i gwarancyjno-poręczeniowe oraz zorganizowane kompleksy gospodarcze. Definicja i klasyfikacja ośrodków zostały zgodnie przyjęte w środowisku badaczy i specjalistów z przedsiębiorczości i innowacji.

Przedstawiono także studium funkcjonowania 55 technologicznych firm produkcyjnych na polskim rynku – jedno z pierwszych, tak obszernych i pogłębionych w polskim piśmiennictwie, opisujące motywy tworzenia i rozwoju, charakterystyki przedsiębiorców technologicznych, problemy związane z zarządzaniem oraz bariery i potrzeby w zakresie wspierania rozwoju firm technologicznych.

Wyniki prac badawczych przedstawione zostały w książce *Przedsiębiorczość i transfer technologii. Polska perspektywa* (pod. red. K.B. Matusiaka i E. Stawasza) wydanej w 1998 roku przez Katedrę Ekonomii Uniwersytetu Łódzkiego⁵. Książka ta, licząca 339 stron, była bardzo dobrze oceniona i obszernie cytowana przez wiele lat.

Drugi projekt naukowo-badawczy *Determinanty tworzenia i rozwoju przedsiębiorstw innowacyjnych* realizowany był w latach 1999–2001. Celem badań było określenie warunków oraz ocena możliwości powstania i rozwoju

⁵ *Przedsiębiorczość i transfer technologii. Polska perspektywa*, red. K.B. Matusiak, E. Stawasz, Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź 1998.

firmy innowacyjnej w polskich realiach gospodarczych i lokalizacyjnych. Zakres prowadzonych badań obejmował zarówno teorie zarządzania wzrostem firm i przedsiębiorczości indywidualnej, jak i ekonomii oraz teorie rozwoju regionalnego. *Novum* prezentowanego materiału było uzupełnienie modeli wzrostu firm z sektora MSP o kwestie roli innowacji oraz wpływ czynników zewnętrznych, w tym teorii sieciowych, środowiska innowacji i przedsiębiorczości w tworzeniu i wzroście innowacyjnych firm na przykładzie polskich regionów. Wkład K.B. Matusiaka polegał na sformułowaniu w pełni już rozwiniętej definicji i zakresu działania oraz na klasyfikacji sfery ośrodków innowacji i przedsiębiorczości. Dokonano także wyjaśnienia roli otoczenia instytucjonalnego oraz lokalnych systemów produkcyjnych w rozwoju małych firm innowacyjnych w Polsce. Zwraca uwagę wnikliwa analiza i ocena roli instytucji pośrednictwa w dziedzinie innowacji, która na przełomie lat 90. XX wieku i początku obecnego stulecia pełniła funkcję pomostu między sferą badań a przemysłem. Przedstawiono także propozycje zmian w centralnej i regionalnej polityce innowacyjnej, postulujące m.in. wzmocnienie programów wspierania przedsiębiorczości, innowacyjności i rozwoju MSP, uporządkowanie regulacji prawnych, rozwój sieci współpracy administracji samorządowej, instytucji B+R i instytucji pozarządowych oraz wsparcie dla sfery ośrodków innowacji i przedsiębiorczości. Wyniki prac badawczych zaprezentowane zostały w obszernej książce (399 stron tekstu)⁶.

3. Szkoła wyższa w dobie rewolucji naukowo-technicznej, powiązania nauki z gospodarką

Rola uniwersytetu w gospodarce opartej na wiedzy, a zwłaszcza powiązania nauki z biznesem, to trzeci główny nurt w badaniach naukowych prowadzonych przez K.B. Matusiaka. Najpóźniejszy, lecz bardzo istotny, bo doprowadził do uzyskania stopnia naukowego doktora habilitowanego, a następnie do powołania na stanowisko profesora nadzwyczajnego Uniwersytetu Łódzkiego.

Początkowo jego zainteresowania wspomnianą problematyką dotyczyły doświadczeń zagranicznych w dziedzinie wspierania innowacyjnej przedsiębiorczości. Ich przegląd zawierała praca zbiorowa pod redakcją J. Gulińskiego i K. Zasiadłego, opublikowana w 2005 roku przez Polską Agencję Rozwoju

⁶ K.B. Matusiak, E. Stawasz, A. Jewtuchowicz, *Zewnętrzne determinanty rozwoju innowacyjnych przedsiębiorstw*, Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź 2001.

Przedsiębiorczości⁷. Wraz z K. Zasiadłym opracował rekomendacje dotyczące kierunków rozwoju przedsiębiorczości akademickiej w Polsce. Były one adresowane zarówno do środowisk naukowych, jak i przemysłu, instytucji otoczenia biznesu oraz polityków i ustawodawców.

W tym obszarze przydatne okazało się osobiste zaangażowanie K.B. Matusiaka w zarządzanie szkołą wyższą. W latach 2002–2005 pracował jako nauczyciel akademicki na stanowisku profesora Wyższej Szkoły Ekonomiczno-Społecznej w Ostrołęce, a w okresie 2002–2004 pełnił funkcję jej rektora. W 2009 roku zaangażował się w dwa duże projekty dotyczące kluczowych obszarów funkcjonowania uczelni wyższych w Polsce. Został liderem zespołu, który zrealizował nowatorski projekt *Foresight kadr nowoczesnej gospodarki*⁸. Nie tylko koordynował projekt i redagował publikację prezentującą wyniki badań, ale również kierował kluczowym panelem tematycznym *Kadry (zawody) przyszłości*.

Kolejne badanie zrealizowane z jego udziałem w 2009 roku dotyczyło postaw przedsiębiorczych w środowisku akademickim. Przeprowadzono je na próbie 454 studentów, doktorantów i pracowników naukowych z 44 uczelni z całego kraju⁹. Uzyskane wyniki pozwoliły na sformułowanie propozycji konkretnych rozwiązań i działań w celu aktywizacji przedsiębiorczości w środowisku akademickim. K.B. Matusiak był odpowiedzialny za redakcję rozdziału zawierającego wspomniane rekomendacje. Lubił angażować się w zespołowe inicjatywy badawcze i dbał o to, by uzyskane wyniki nie pozostawały jedynie na papierze, ale przekładały się na konkretne programy wdrożeniowe.

W pełni dojrzałą wizję roli współczesnego uniwersytetu przedstawił w obszernej monografii opublikowanej w 2010 roku przez Oficynę Wydawniczą SGH¹⁰. Kluczowy jest rozdział III pracy, gdzie zaprezentował on własny, holistyczny model przedsiębiorczego uniwersytetu. Model ten definiuje pięć kluczowych obszarów funkcjonalnych (filarów) przedsiębiorczego uniwersytetu. Pierwszy to nowoczesny system zarządzania uniwersytetem, zorientowany na rozwijanie więzi z otoczeniem. Kolejne dwa filary dotyczą podstawowej funkcji edukacyjnej szkoły wyższej: elastyczne dostosowanie oferty edukacyjnej do

⁷ *Innowacyjna przedsiębiorczość akademicka – światowe doświadczenia*, red. J. Guliński, K. Zasiadły, PARP, Warszawa 2005.

⁸ *Foresight nowoczesnej gospodarki*, red. K.B. Matusiak, J. Kuciński, A. Gryzik, PARP, Warszawa 2009.

⁹ G. Banerski, A. Gryzik, K.B. Matusiak, M. Mażewska, E. Stawasz, *Przedsiębiorczość akademicka. Raport z badania*, PARP, Warszawa 2009.

¹⁰ K.B. Matusiak, *Budowa powiązań nauki z biznesem w gospodarce opartej na wiedzy. Rola i miejsce uniwersytetu w procesach innowacyjnych*, Oficyna Wydawnicza SGH, Warszawa 2010.

zmieniających się potrzeb oraz kształtowanie postaw przedsiębiorczych studentów i absolwentów. Ostatnie dwa filary to klasyczne przejawy przedsiębiorczości akademickiej, przy czym autor oprócz tworzenia firm odpryskowych (*spin-off*) uwzględnił także kooperacyjne formy transferu technologii między szkołą wyższą a biznesem.

Kompleksowe, holistyczne podejście znalazło wyraz w zaproponowanym we wspomnianej monografii systemie wsparcia przedsiębiorczości akademickiej, gdzie konkretne inicjatywy i działania zostały dostosowane do kolejnych pięciu etapów: popularyzacji przedsiębiorczości akademickiej, selekcji dla przedsiębiorczości, preinkubacji, inkubacji i akceleracji.

Wspomniana monografia stanowi zwieńczenie pierwszego etapu badań nad przedsiębiorczością akademicką w Polsce i rolę uniwersytetu w dobie rewolucji naukowo-technicznej. Zaproponowana holistyczna koncepcja miała znaczenie porządkujące i tworzyła solidne podstawy dla dalszych poszukiwań badawczych i programów wdrożeniowych.

Dobrym przykładem może tu być kolejna monografia z udziałem K.B. Matusiaka, podejmująca problematykę edukacji dla przedsiębiorczości akademickiej opracowana w 2011 roku¹¹. Przygotowany przez niego wprowadzający rozdział *Geneza i formy przedsiębiorczości akademickiej* stanowił ramę koncepcyjną, w którą wkomponowane zostały bardziej szczegółowe rozważania, dotyczące różnych metod i form kształcenia w dziedzinie przedsiębiorczości w szkołach wyższych.

4. Tworzenie metodologicznego, kadrowego i organizacyjnego zaplecza dla rozwoju studiów nad innowacjami w Polsce

W ostatnich kilkadziesiąt latach obserwujemy dynamiczny rozwój interdyscyplinarnego kierunku badań, który określa się jako studia nad innowacjami (*innovation studies*)¹². Pojawiło się wiele ośrodków badawczych podejmujących tę problematykę. W szybkim tempie rośnie liczba publikacji, a także wyspecjalizowanych czasopism naukowych. Wzrost zainteresowania naukowców wspomnianą problematyką obserwujemy także w Polsce, zwłaszcza w ciągu ostatnich

¹¹ J. Cieślík, J. Guliński, K. B. Matusiak, A. Skala-Poźniak, *Edukacja dla przedsiębiorczości akademickiej*, PARP, Warszawa 2011.

¹² Por. J. Fagerberg, B. Verspagen, *Innovation Studies – The Emerging Structure of a New Scientific Field*, „Research Policy” 2009, No. 38, s. 218–233; B. Godin, „*Innovation Studies*”: *The Invention of a Specialty*, „Minerva” 2012, Vol. 50, Issue 4, s. 397–421.

dwudziestu lat. Jednakże wysiłki badaczy z różnych ośrodków akademickich mają dość rozproszony charakter. Z tego względu warto przybliżyć działania K.B. Matusiaka jako inspiratora i organizatora badań w zakresie studiów nad innowacjami.

Uporządkowanie aparatu pojęciowego w dziedzinie innowacji

Interdyscyplinarny charakter studiów nad innowacjami w sposób naturalny prowadzi do pewnego zamieszania pojęciowego, gdyż badacze wywodzący się z różnych dyscyplin naukowych nadają stosowanym pojęciom różne znaczenia. Dla badaczy spoza angielskiego obszaru językowego dodatkową trudność stanowi prawidłowe oddanie znaczenia określonych pojęć w tłumaczeniu na język rodzimy.

W 2005 roku K.B. Matusiak wraz z grupą 13 współpracowników podjął się opracowania słownika pojęć z zakresu innowacji i transferu technologii. Jak pisał we wprowadzeniu do I edycji: „Celem niniejszego słownika jest próba uporządkowania pojęć w dynamicznie rozwijającym się obszarze innowacyjności gospodarki, w powiązaniu z komplementarnymi pojęciami tradycyjnie ujmowanymi w kontekście polityki regionalnej, finansów, przedsiębiorczości i własności intelektualnej”¹³. Pierwsza edycja słownika została wydana przez Polską Agencję Rozwoju Przedsiębiorczości w 2005 roku. Zawierała 105 haseł opracowanych przez 14 autorów – specjalistów z różnych dziedzin. Oprócz definicji i wyjaśnienia istoty, przy każdym haśle zostało zamieszczone jego tłumaczenie na język angielski.

Słownik stał się przysłowiowym „strzałem w dziesiątkę”, gdyż wychodził naprzeciw autentycznemu zapotrzebowaniu w kontekście dyskusji nad rolą innowacji w gospodarce opartej na wiedzy, która nasiliła się zwłaszcza po przystąpieniu Polski do Unii Europejskiej w 2004 roku. Rychło pojawiła się potrzeba drugiej edycji, która ukazała się w 2008 roku. Zawierała dwukrotnie więcej haseł opracowanych przez 17 autorów. Trzecia, najbardziej obszerna edycja z udziałem 18 autorów została wydana przez PARP w 2011 roku.

K.B. Matusiak był redaktorem wszystkich edycji słownika, jak również autorem znacznej liczby haseł. Jednakże jego rola znacznie wykraczała poza tradycyjną funkcję redakcyjną. Przygotowanie słownika zgodnie z przyjętym harmonogramem wydawniczym było nie lada wyzwaniem, biorąc pod uwagę

¹³ *Innowacje i transfer technologii. Słownik pojęć*, PARP, Warszawa 2005, s. 7.

fakt, że autorzy – specjaliści z różnych dziedzin – byli na ogół bardzo zajęci, a w związku z tym nie zawsze dostatecznie zdyscyplinowani. K.B. Matusiak posiadał szczególnie dar dyscyplinowania autorów haseł, którym trudno było się oprzeć Jego ciepłej, pełnej empatii, a jednocześnie konsekwentnej perswazji.

Integracja kadry naukowej – cykl Letnich Szkół Innowacji

Kolejna inicjatywa podjęta przez K.B. Matusiaka o nazwie „Letnia Szkoła Innowacji – budowa sieci partnerstwa na rzecz wzrostu innowacyjności polskiej gospodarki” miała na celu integrację w skali ogólnopolskiej środowiska badaczy specjalizujących się w szeroko rozumianej problematyce przedsiębiorczości innowacyjnej (Katedry Innowacji i Przedsiębiorczości). Były to cykliczne spotkania naukowe o charakterze warsztatów, organizowane w okresie letnim, najczęściej w uczelnianych ośrodkach wypoczynkowych, a więc warunkach plenerowych.

Oficjalnym sponsorem inicjatywy Letnich Szkół było Stowarzyszenie SOOIPP oraz Ministerstwo Gospodarki. K.B. Matusiak, który w 2005 roku objął funkcję prezesa zarządu, wiązał inicjatywę Letnich Szkół z potrzebą wzmocnienia zaplecza badawczego Stowarzyszenia. Ciężar organizacji spoczywał na katedrach akademickich – gospodarzach kolejnych szkół. W okresie 2006–2011 zorganizowano łącznie sześć Letnich Szkół Innowacji, przyciągających każdorazowo kilkudziesięciu uczestników.

Letnie Szkoły Innowacji trwały z reguły 3–5 dni, a rozciągnięcie problemu w czasie i plenerowe otoczenie stwarzały doskonałe warunki dla swobodnej dyskusji i wymiany poglądów, bez presji czasowej, jaka zazwyczaj towarzyszy uczelnianym konferencjom naukowym. Dyskusje były prowadzone nie tylko w ramach formalnych sesji, ale także w trakcie wielu towarzyszących imprez integracyjnych.

Dla K.B. Matusiaka było szczególnie istotne, by do badań nad innowacjami przyciągnąć najmłodszych adeptów nauki. Z tego względu gorąco zachęcał samodzielnych naukowców z różnych ośrodków akademickich, by „przywozili” na Kuźnię Młodych Kadr Innowacji doktorantów, asystentów i adiunktów. Dla wielu z nich wygłoszenie referatu w trakcie Letniej Szkoły Innowacji było nierzadko pierwszym wystąpieniem naukowym, poza murami macierzystej uczelni.

Równoległe z programem *stricte* naukowym w ramach Letnich Szkół Innowacji organizowane były różnorodne warsztaty i panele, w ramach których dyskutowano o tym, jak wprowadzić polską gospodarkę na innowacyjną ścieżkę rozwoju. Do tej części programu zapraszani byli przedstawiciele administracji

rządowej i samorządowej oraz instytucji otoczenia biznesu (inkubatory, parki technologiczne, centra transferu technologii).

Spotkania w ramach Letnich Szkół mają dobrą markę i na trwałe wpisały się w tradycję środowiska badaczy przedsiębiorczości innowacyjnej w Polsce.

Upowszechnienie wyników badań – Seria SOOIPP Annual w Zeszytach Naukowych Uniwersytetu Szczecińskiego

Dynamiczny rozwój badań naukowych nad innowacyjnością na całym świecie w okresie ostatnich kilkudziesięciu lat w sposób naturalny wymusił potrzebę rozszerzenia możliwości prezentowania wyników badań. Początkowo w głównych światowych czasopismach naukowych w dziedzinie ekonomii, zarządzania i przedsiębiorczości zaczęły powstawać specjalne numery poświęcone w całości problematyce innowacji. Z czasem pojawiły się wyspecjalizowane czasopisma w tej dziedzinie. Ocenia się, że obecnie takich wyspecjalizowanych czasopism o uznanym statusie naukowym jest na całym świecie ponad 40¹⁴.

Dorobek naukowy kolejnych Letnich Szkół Innowacji w sposób naturalny zwiększył zapotrzebowanie na zwiększenie możliwości publikacyjnych. Dodatkowo na dorocznych konferencjach SOOIPP zaczęto prezentować referaty oparte na solidnych badaniach, które w pełni zasługiwały na upowszechnianie. Kolejną inicjatywą K.B. Matusiaka, wychodzącą naprzeciw temu zapotrzebowaniu, było uruchomienie specjalnych numerów (wydań) Zeszytów Naukowych Uniwersytetu Szczecińskiego o wspólnej nazwie SOOIPP Annual, poświęconych szeroko pojętej problematyce innowacji. Mogła się ona powieść dzięki osobistemu zaangażowaniu i determinacji Profesora Uniwersytetu Szczecińskiego, dra hab. Piotra Niedzielskiego.

Łącznie od 2006 roku opublikowano sześć specjalnych numerów SOOIPP Annual. Otworzenie tego kanału publikacji miało bardzo duże znaczenie, zwłaszcza dla młodej kadry naukowej zajmującej się problematyką innowacji. Istotny był także fakt, że Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Szczecińskiego znajdowały się na liście czasopism punktowanych MNiSW.

K.B. Matusiak był współredaktorem ostatnich trzech edycji SOOIPP Annual, ale podobnie jak w innych zespołowych inicjatywach naukowych i wydawniczych, omawianych wcześniej, jego rola znanie wybiegała poza funkcję

¹⁴ N. Franke, M. Schreier, *A Meta-Ranking of Technology and Innovation Management/Entrepreneurship Journals*, „Die Betriebswirtschaft” 2008, No. 2, s. 185–216.

redakcyjną. W trakcie nieformalnych dyskusji w gronie badaczy innowacyjnej przedsiębiorczości wskazywał na potrzebę zrobienia następnego kroku – uruchomienia, wzorem innych krajów, dedykowanego czasopisma o wysokiej randze naukowej, poświęconego w całości szeroko pojętej problematyce innowacji. Niestety, tej inicjatywy nie zdążył już zrealizować.

Podsumowanie

Z syntetycznego przeglądu dorobku naukowego K.B. Matusiaka wyłania się sylwetka badacza i organizatora niezmiernie aktywnego i pracowitego. Podejmującego konsekwentnie problematykę wspierania innowacyjności i przedsiębiorczości, która nadal odgrywa kluczową rolę w warunkach polskiej gospodarki przechodzącej okres transformacji ustrojowej, gdzie równolegle dokonują się jakościowe zmiany związane z wykorzystaniem innowacji jako kluczowego czynnika rozwoju gospodarczego.

Jednocześnie K.B. Matusiak jawi się jako badacz, który szczególną wagę przykładał do wdrożenia wyników badań do praktyki gospodarczej. Już na początku lat 90. XX wieku posiadał szeroką wiedzę o efektywnych instrumentach wspierania innowacji i przedsiębiorczości, wdrażanych w krajach zachodnich. Jego determinacja i wytrwałość, by przенosić najlepsze praktyki na polski grunt, niewątpliwie zaważyła na kształcie przyjętych rozwiązań w naszym kraju, w szczególności w sferze organizacji i funkcjonowania instytucji otoczenia biznesu.

K.B. Matusiak posiadał rzadki dar zarażania innych swoją pasją i zaangażowaniem. Był mistrzem pracy zespołowej, organizował liczne zespoły badawcze i eksperckie. Miał jednocześnie perspektywiczną wizję rozwoju interdyscyplinarnych badań nad innowacjami, których wyniki wpływałyby na praktykę gospodarczą. Bardzo wiele udało mu się osiągnąć. Dla licznego grona współpracowników stanowi to szczególne wyzwanie, by kontynuować Jego dzieło, nagle przerwane 16 lipca 2012 roku.

Literatura

- Banerski G., Gryzik A., Matusiak K.B., Mażewska M., Stawasz E., *Przedsiębiorczość akademicka. Raport z badania*, PARP, Warszawa 2009.
- Cieślík J., Guliński J., Matusiak K.B., Skala-Poźniak A., *Edukacja dla przedsiębiorczości akademickiej*, PARP, Warszawa 2011.

- Fagerberg J., Verspagen B., *Innovation Studies – The Emerging Structure of a new scientific field*, „Research Policy” 2009, No. 38.
- Foresight nowoczesnej gospodarki*, red. K.B. Matusiak, J. Kuciński, A. Gryzik, PARP, Warszawa 2009.
- Franke N., Schreier M., *A Meta-Ranking of Technology and Innovation Management/ Entrepreneurship Journals*, „Die Betriebswirtschaft” 2008, No. 2.
- Godin B., *Innovation Studies: The Invention of a Specialty*, „Minerva” 2012, Vol. 50, Issue 4.
- Innowacje i transfer technologii. Słownik pojęć*, red. K.B. Matusiak, PARP, Warszawa 2011.
- Innowacyjna przedsiębiorczość akademicka – światowe doświadczenia*, red. J. Guliński, K. Zasiadły, PARP, Warszawa 2005.
- Krzysztof B. Matusiak, idee i pasje*, red. J. Guliński, M. Mażewska, SOOIPP, Poznań 2013.
- Matusiak K.B., *Budowa powiązań nauki z biznesem w gospodarce opartej na wiedzy. Rola i miejsce uniwersytetu w procesach innowacyjnych*, Oficyna Wydawnicza SGH, Warszawa 2010.
- Matusiak K.B., *Rozwój systemów wsparcia przedsiębiorczości. Przesłanki, polityka, instytucje*, ITE, Radom–Łódź 2006.
- Matusiak K.B., Stawasz E., Jewtuchowicz A., *Zewnętrzne determinanty rozwoju innowacyjnych przedsiębiorstw*, Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź 2001.
- Przedsiębiorczość i transfer technologii. Polska perspektywa*, red. K.B. Matusiak, E. Stawasz, Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź 1998.

KRZYSZTOF B. MATUSIAK – RESEARCH OF INNOVATION AND ENTREPRENEURSHIP

Summary

The essay shows scientific achievements Krzysztof B. Matusiak employee of the Institute of Economics of the University of Lodz. He received Master of Science degree in 1988 and in the same year joined the Faculty of Economics at the University of Lodz. Becoming a part of the academic circle of economists was a source of inspiration for him to broaden his knowledge about innovations. Simultaneously with completing his PhD thesis in 1994, he started to devote his time to the activity of the Polish Business and Innovation Centers Association. He had founded it with a group of enthusiasts in order to create an experience exchange platform. Not only did he author and co-author over 140 publications, but he was also the initiator and editor of a dictionary of innovation and

technology transfer terms. The dictionary has become a methodological basis in the field of innovation studies. In recognition of his academic achievements he received in 2012 professorship at the University of Łódź in 2012.

Keywords: Innovations, entrepreneurship, innovation policy

Translated by Edward Stawasz